

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V saboto 30. oktobra (sredojesna) 1852.

List 87.

Hebrejske melodije.

Po angleškem L. Byron-a, poslovenil Jeriša.

XVI.

Vid Belšacarja.

Na troni svojem kralj sedi
V satrapov tam množini,
Na tisuče svetiln blišči
Pri krasni godovini.
I zlatih čaš nebrojno je,
Ki božja blé orodnina —
V Jehova posodah žaré
Nebožnih ajdov vina.

V dvorani isti, isto pot
Zazró se roke persti,
K' na steni pišejo nasprot
Ko u peščení versti:
Podoba možke roke je,
I roka sama, živa
Premiče o pismenkah se,
Ki je ko s pal'co vriva.

Vladar zagleda, i vzderhtí,
Končati radost reče;
V obličje celo zabledí,
I glas mu zatrepeče.
»Skličite znanstva mi možé,
Vse naj modrejše glave,
Da pis nam strašni razjasné,
Ki moti nam zabave!«

Chaldejski vedeži slové,
Al tu jim luč ugasne;
Neznane čerke še stojé
Nerazložene, užasne.
I Babilonski starci ved
Globoko scer imajo,
Al tu zakrit jim vés je sled,
Vidé — al več ne znajo.

Vjetnik v deželi isti le,
Tujinec, dobe mlade,
Začuje kralja poveljé,
Resnico čerk razznade.
Blišcé svetilne, obsevajo,
Prorokbo na stenini;
On čita v noči isti jo —
I jutro jo uistini.

»Gotov je grob Belšacarja,
Proč z njega kraljevino,
Ga tehtala je tehtuica,
Ga našla revno glino.
Kraljeva odev mu i smertna je,
Nebo — skalina mu je;
Medjani pred dvermi stojé,
Perzanec prestoluje!«

Nekaj za prevdank možakam kmetijstva!

Že marsikaj dobriga ste, drage „Novice“, staknile in slovenskemu svetu nasvetovale; prosim tedej

tudi jez, de to mojo znajdbo, če je znajdbe iména vredna, svetu oznanite. V zavitku vam pošljem rastlino, ki jo po slovensko nekteri žibrije imenujejo, v latinskim rastlinoslovskem jeziku se ji pravi „epilobium angustifolium“, po nemško „schmalblätt. Weideröschen“, tudi „Weiderich“.

Vprašali boste: zakaj nek vam jo pošljem? Ob kratkim vam tole povém:

Te rastline, ki zraste od 1 do 5 čevljev in še višji, se tukej pri meni *) obilo najde na požarih (Brandstätten), v mokrotnih krajih in v osovji (Schattengegend). Cvetje po vsih stranéh štiblice ima rudeče ali rudečebelkasto; perje njeno je prav zlo v r b o v i m u podobno, zlasti tiste verbe, iz ktere jerbace pletó; terpi pa cvetje blizo do terde jeseni. Raplic napravi proti verhu vse polno, ktere bombaž (pavolo) v sebi imajo. V osovnim germovji, posebno tam, kjer je kdej kej gorelo, sredniga možaka visokost doseže, in ima toliko bombaža v sebi, de je krog nje, če je veter ne razpihlja, ko pozimi od snega, vse pobeljeno.

Nabral sim nekoliko takšniga stročja, ga posušil, in lepa žlahna volnica se je iz raplic izsnovala. Nekej te volnice naberem in spredem iz nje nekoliko nitik, in stenj (Docht) naredim, in potem vošeno svečico. In kaj mislite! svečica je tako lepo gorela, ko de bi iz ptujiga bombaža stenj v sebi imela.

Ali bi ne bilo dobro, de bi se ta rastlina bolj obrajtala, in séme, ki je od makoviga še bolj drobno, se na osovne, vender pa močirne, gnojne kraje posejalo, bi nam, če tudi ravno ne ptujiga bombaža nadomestovala, vender pa stroškov za ptuji bombaž saj nekoliko prihranila **).

Ta rastlina rano poleti cvesti pričnè, in cvetè v tukajšnjih krajih blizo do srede kozoperska. Ker pa sprot cvetè in tudi sprot dozori, je treba raplic tudi sprot oberati, ker kakor hitro dozori, se tudi prezati začnè, in med enim volno in séme od sebe otresa, bi se tedaj nič ali pa čisto malo nazadnje od nje ne dobilo, ako bi čakali dozorniga časa.

*) Žibrije (epilobium), kteriga je po gosp. Fleišmanoví »flori« več sort, raste na Krajskim na Gorenském, Dolenškém in Notrajskim, posebno rado na Ljublj. močirji in na požarih v gojzdih, ljubi prav rahlo zemljo; ima pa po gosp. Fleišmanovih skušnjah to lastnost, da se rado preseluje, če je zemlja imenovano rahloto zgubila. Kdor več o ti rastlini zvediti želi, naj se oberne na gosp. Fleišmana.

**) To, kar Vi, častiti gospod, hvalite na ti rastlini, je že tudi drugod znano, kjer bombaž žibrija mešajo med svilno klopčino (Seidenfilz) in med drugo volnato blago. Ker se pa vendar vse to na debelo ne dela, bi mogle daljši skušnje skazati: ali bi se dalo s to rastlino kaj prida doseči ali ne.

Vred.